

Urbanistični inštitut Republike Slovenije
Ljubljana, april 2017

Kratko poročilo

raziskovalnih delavnic na OŠ Danile Kumar v Ljubljani

Soseska, javni prostor in aktivna vloga prebivalcev

Avtorji poročila:

- Matej Nikšič, Nina Goršič, Biba Tominc / Urbanistični inštitut RS
- Natalija Lapajne / Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO)
- Damjana Zaviršek-Hudnik, Blaž Jamšek / Skupaj na Ploščadi!

Raziskovalno-izobraževalne delavnice z naslovom Soseska, javni prostor in aktivna vloga prebivalcev je jeseni 2016 za osnovnošolske otroke druge triade OŠ Danile Kumar v Ljubljani organiziral Urbanistični inštitut Republike Slovenije (UIRS) v sodelovanju z Muzejem za arhitekturo in oblikovanje (MAO) ter lokalno iniciativo Skupaj na ploščad! v okviru mednarodnega projekta Humana mesta: izzivanje merila mesta / Human Cities: Challenging the City Scale (Ustvarjalna Evropa 2014–2020).

Delavnice so pripravili:

- Matej Nikšič, arhitekt in urbanist, Nina Goršič, arhitektka in Biba Tominc, geografinja in pedagoginja / Urbanistični inštitut RS
- Natalija Lapajne, kustosinja / Muzej za arhitekturo in oblikovanje (MAO)
- Damjana Zaviršek-Hudnik, arhitektka in Blaž Jamšek, arhitekt in fotograf / civilna iniciativa Skupaj na Ploščad!

Za izvedbo raziskovalno-izobraževalnih delavnic se zahvaljujemo ravnateljici OŠ Danile Kumar Mojci Mihelič in učiteljici Romani Slatinek, za njuno podporo in sodelovanje, predvsem pa za njuno prepoznavanje pomena razvoja prostorske pismenosti že pri osnovnošolskem otroku.

Delavnice so bile namenjene aktivnemu ozaveščanju o pomenu soseske, ulice kot socialnega in javnega prostora nasploh ter kako lahko aktivno sodelujemo pri urejanju javnega prostora za boljšo kakovost bivanja.

Skozi različne tematike, kot so urbanizem, arhitektura, krajinska arhitektura, urbanizem, fotografija, notranja oprema itd. smo spoznavali različne poklice ter njihove vloge pri načrtovanju, urejanju in vzdrževanju soseske.

Od oktobra do decembra 2016 se je zvrstilo sedem delavnic, ki so enajstim otrokom (štirim učenkam in sedmim učencem) druge triade OŠ Danile Kumar predstavljale izbirno obšolsko dejavnost.

Seznam sedmih raziskovalno-izobraževalnih delavnic:

1. Predstavitvena uvodna delavnica – priprava na sodelovanje
2. Moja soseska skozi objektiv
3. Kakovost javnega prostora
4. Urbano – ubrano? ali arhitektura: zunaj
5. Arhitektura: znotraj in voden ogled razstave Soseske in ulice v MAO
6. Ko se srečata arhitektura in narava
7. Skupaj na ploščad

1. Predstavitvena uvodna delavnica

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

Predstavitvena uvodna delavnica kot priprava na sodelovanje

Namen prve predstavitvene delavnice za vse otroke petih razredov OŠ Danile Kumar je bila kratka predstavitev projekta Humana mesta in izvajalcev delavnic, ki bodo v nadaljevanju za manjšo skupino otrok v popoldanskem času izvajali tematske raziskovalno-izobraževalne delavnice. Skozi vprašanja, kaj je mesto in kaj javni odprti prostor smo skupaj razmišljali o skupnih vrednotah v okolju kjer živimo. Po predstavitvi nekaj najbolj zanimivih projektov oziroma aktivnosti v javnem prostoru, ki jih po različnih evropskih mestih spodbujajo in izvajajo civilne iniciative, smo otroke vprašali ali so tudi sami aktivni v svojem okolju. V nadaljevanju so otroci risali svoje domišljajske hiše in tako ustvarili novo ulico, ki smo jo žal pozabili poimenovati. Lahko pa vam zaupamo, da v eni izmed teh hiš prebiva tudi sam župan. / **Datum izvedbe: 12. 10. 2016**

1. Predstavitvena uvodna delavnica

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

2. Moja soseska skozi objektiv

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

Raznolikost in beleženje raznolikosti skozi fotografski objektiv

Kaj je arhitekturna fotografija, kako izbrati motiv, zakaj je pomembna kompozicija, kaj zlati rez? Poleg osnov fotografije, smo se ukvarjali tudi z izbranimi temami, kot so npr. urbana krajina, portret, dokumentarna fotografija, problem gibanja. S fotografom smo ugotavljali, kako v objektiv ujeti zanimive in prijetne dele soseske ali npr. portrete ljudi, ki sooblikujejo sosesko, kot npr. različni poklici, ki so del vsakdana v soseski. Njihovi najboljši ujeti trenutki s fotoaparatom so predstavljeni tudi v spletni galeriji na naslovu <https://humancities.uirs.si/sl-si/bratovsevaplocsad/> / **Datum izvedbe: 19. 10. 2016**

2. Moja soseska skozi objektiv

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

3. Kakovost javnega prostora

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

Kakovost javnega prostora: povezanost, zaprtost in čitljivost, lagodnost gibanja

Delavnica je bila namenjena spoznavanju pomena javnega odprtega prostora v soseski, pa tudi spoznavanju pomena aktivne vloge prebivalca, ki s svojim delovanjem lahko prostor spreminja na boljše. Skozi igro smo najprej spoznavali različne poklice, ki sodelujejo pri načrtovanju, oblikovanju, gradnji ter vzdrževanju soseske, torej od urbanista, arhitekta, krajinskega arhitekta, prometnika, sociologa itd. Otroci so nato prevzeli nekatere te poklice in s pomočjo sprehoda po soseski identificirali dobre in slabe ureditve. Nato smo viharili ideje in vizije za izboljšanje stanja ter opremljenosti javnega odprtega prostora, ki bi jim omogočala pestrejše preživljanje prostega časa. Te ideje smo konkretno predstavili tudi na maketi. Otroci so lahko intervjuvali tudi nekaj oseb o njihovem pogledu in željah o soseski in tako so spoznali metodo dela intervjuja, ki jo raziskovalci pogostokrat uporabljamo pri svojem delu (priloga). / Datum izvedbe: 2. 11. 2016

3. Kakovost javnega prostora

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

4. Urbano – ubrano?

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

Prepoznaven značaj mesta in kulturna dediščina ali Arhitektura: zunaj

Vsaka stavba ima svoj prostor, se prilagaja okolju in spreminja skozi čas. Mestni arhitekti in urbanisti so se skozi različna obdobja trudili oblikovati prebivalcem prijazna mesta bodisi soseske. Trudijo se, da bi bilo znotraj mestnega vrveža čim več varnih sprehajalnih poti, spreminjajo vsebine stavb, medtem ko poskušajo prisluhniti tamkajšnjim stanovalcem, izboljšujejo promet, oblikujejo kolesarske poti, urejajo mestne parke in skrbijo za obnovo historyčnih stavb. Pogledali smo in povedali glasno: kakšno je naše mesto in kakšna je naša soseska. Izdelali smo mini maketo soseske. / **Datum izvedbe: 16. 11. 2016**

4. Urbano – ubrano?

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

5. Arhitektura znotraj

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

Voden ogled razstave Soseske in ulice v Muzeju za arhitekturo in oblikovanje – MAO

Prvi del delavnice je predstavljal voden ogled razstave Soseske in ulice v MAO. Učenci so se seznanili z življenjem in delom arhitekta in urbanista Vladimirja B. Mušiča, ki je v svetovnem merilu na prelomu 1960–1970 let vnesel spoznanja o pomenu ulice kot socialnega prostora, pomembnega tudi za življenja sodobnih sosesk. Ogledu razstave, kjer so predstavljeni originalni načrti bo sledila ustvarjalna delavnica. Na zabaven način se bomo učili branja arhitekturnega načrta in z igro domišljije opremljali svoja stanovanja. / **Datum izvedbe: 23. 11. 2016**

5. Arhitektura znotraj

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

Arhitektura znotraj

Drugi del delavnice je bil namenjen spoznavanju arhitekture znotraj. Ko zapremo oči, oživijo številni zvoki okrog nas. Naše prizorišče je bil oder in tloris enega od stanovanj na Bratovševi ploščadi, z igro različnih zvočnih posnetkov in lastne igre glasov bomo odkrivali arhitekturne elemente in opremo naših sob: škripajoča vrata, dežne kaplje na oknih, drseči koraki po leseni podlagi, premikanje stola, voda v kopalnici, radijski zvoki iz sosednje sobe, brbotanje vode v čajniku, bodisi oddaljeni ulični zvoki. / **Datum izvedbe: 23. 11. 2016**

6. Ko se srečata arhitektura in narava

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

Pomen narave v soscak

Kako živijo območja s privlačnimi in uporabnimi zunanjimi površinami? Kako urejati javne prostore, ki so dostopni in prehodni? Kaj je krajinska arhitektura. Kako zelenje soustvarja javni prostor. Spoznali smo različne parkovne ureditve, kdo so uporabniki parka in čemu so namenjeni. Opazovanju ptic, rastlin, ljudi, igri, sprehodu, rekreaciji, prireditvam? Kaj pomeni urbana oprema in ulično pohištvo? Izdelali smo maketo (tematskega) parka ter miniaturne klopi, svetila, gugalnice. Naš sanjski park je namenjen vsem generacijam – dedkom in babicam, staršem za klepet in otrokom za neumorne kreativne urice. / **Datum izvedbe: 30. 11. 2016**

6. Ko se srečata arhitektura in narava

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

7. Skupaj na ploščad

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

Civilna iniciativa v javnem prostoru

Zakaj je pomembno, da so javni prostori s pestro ponudbo za različne skupine uporabnikov. Učenci so poglobljeje spoznali iniciativo Skupaj na ploščad in njihove dejavnosti na Bratovševi ploščadi, hkrati pa postali aktivni ambasadorji pozitivnih pobud. Izdelali smo hotel za žuželke in ptice, ki smo dejansko umestili v javni prostor na Bratovševi ploščadi in otroci so obljubili, da bodo lepo skrbeli zanj. / **Datum izvedbe: 7 december 2016**

7. Skupaj na ploščad

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

Več o projektu Humana mesta / Human Cities

- Na pobudo Pro Materie iz Bruslja je bila leta 2007 organizirana dvodnevna mednarodna konferenca z naslovom Trajnostno oblikovanje okolja, kjer je bil prvič predstavljen koncept Humana mesta. Konferenca je bila posvečena problematiki javnih prostorov in njihovim družbenim in kulturnim razsežnostim. Uspeh tega srečanja je pomenil vzgib za oblikovanje širše mednarodne skupine, v kateri Urbanistični inštitut RS igra pomembno vlogo pri raziskovanju različnih vidikov mestnega javnega prostora. Aktivnosti potekajo v okviru različnih projektov sofinanciranih iz evropskega programa Kultura 2007–2013 in Ustvarjalna Evropa 2014–2020.
- Prvi projekt z naslovom Humana mesta: oblikovanje urbanih prizorišč (2008–2010) se je osredotočal na uporabnike javnih odprtih prostorov v mestih in raziskoval, kako prostore doživljamo, interpretiramo ter jih uporabljamo. V okviru projekta je bila leta 2010 pri založbi Stichting Kunstboek (BE) v sodelovanju z Urbanističnim inštitutom RS (SLO) in Pro Materia (BE) izdana publikacija z naslovom Human Cities: Celebrating public space (<http://www.uirs.si/pub/humancities2010.pdf>).
- Drugi projekt z naslovom Humana mesta: oživljanje javnega prostora (2010–2012) je opozoril na vrednote v evropskih mestih in raziskal različne pristope, ki pripomorejo k inovativnemu in učinkovitemu zagotavljanju javnega prostora v mestih. Posebna pozornost je bila namenjena lokalnim iniciativam, predvsem njihovi vlogi pri spodbujanju aktivnosti v javnih prostorih. Javni prostori pri tem niso razumljeni le kot fizična forma, ampak tudi kot socialno omrežje, ki se vzpostavi med uporabniki. V okviru projekta je bil pri založbi Urbani izziv - publikacije leta 2012 izdan zbornik z naslovom Human Cities / Civil Society Reclaims Public Space. Cross Perspectives Based on Research (<http://www.uirs.si/pub/humancities2012.pdf>).
- Tretji projekt z naslovom Humana mesta: izzivanje merila mesta (2014–2018) analizira prednosti vključevanja lokalnih iniciativ pri oživljanju urbanih javnih prostorov sodobnih mest. Glavni namen projekta je prikazati in raziskati inovativne prakse urejanja mestnih javnih prostorov po principu od spodaj navzgor (t. i. bottom-up approach), da bi razumeli moč lokalnih iniciativ.

Vabljeni k spremljanju aktivnosti projekta

- na uradni spletni strani projekta <http://humancities.eu/>
- na lokalni spletni strani slovenskega partnerja UIRS <http://humancities.uirs.si>
- na facebook strani <https://www.facebook.com/humancitiesEU>

Navodila za citiranje

- Citiranje celotnega poročila:

Nikšič, Matej, Hudnik-Zaviršek, Damjana, Goršič, Nina, Jamšek, Blaž, Lapajne, Natalija, Tominc, Biba (2017). *Soseska, javni prostor in aktivna vloga prebivalcev: kratko poročilo raziskovalnih delavnic na OŠ Danile Kumar*: Humana mesta: izzivanje merila mesta / Human Cities: Challenging the City Scale. Ljubljana. Urbanistični inštitut RS.

- Vsaka fotografija mora vključevati naslednji zapis:

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

- V primeru uporabe večih fotografij skupaj se poleg zapisa k posamezni fotografiji v opombah ali na drugem ustreznem mestu zapiše še:

Fotografije so nastale v okviru raziskovalnih delavnic z naslovom Soseska, javni prostor in aktivna vloga prebivalcev, ki jih je jeseni 2016 za osnovnošolske otroke organiziral Urbanistični inštitut Republike Slovenije (UIRS) v sodelovanju z Muzejem za arhitekturo in oblikovanje (MAO) ter lokalno iniciativo Skupaj na ploščadi! v okviru mednarodnega projekta Humana mesta: izzivanje merila mesta / Human Cities: Challenging the City Scale (Ustvarjalna Evropa 2014–2020).

Za dodatne informacije nam pišite na elektronski naslov:
humancities@uirs.si

Foto: © Blaž Jamšek, Fotoarhiv UIRS, Human Cities, 2016.

■ Priloga

Domača naloga
v okviru ustvarjalne delavnice
»KAKOVOST JAVNEGA PROSTORA«

Napravi intervju na temo *moja soseska in življenje v njej*

Ljubljana, november 2016

Pozdravljeni!

Upamo, da boste uživali ob naslednji domači nalogi, ko boste postali pravi mali radovedni **urbanisti** in **raziskovalci** svoje soseske.

S kratkim vprašalnikom na temo soseske in življenja v njej boste izvedli intervjuje. Vaša naloga je, da povabite tri osebe, ki bi bile pripravljene odgovarjati na zastavljena vprašanja in z njimi opravite intervju. Njihove odgovore si lahko sproti zapisujete kar v vprašalnik. Takšen pogovor med teboj (intervjuvar) in sogovorcem (intervjuvanec) imenujemo intervju. Intervju predstavlja zanimiv pristop, ko želimo o nečem izvedeti veliko več in na bolj osebni način.

Vprašanja so pripravljena, super pa bi bilo, če bi si dve dodatni vprašanja izmislil tudi sam – taki, ki te še posebej zelo zanimata ali pa sta se ti utrnili kar med pogovorom.

Za konec intervjuja pa sogovorca povabiš, da svojo sosesko predstavi tudi s tremi ključnimi besedami.

Intervju lahko izvedeš tudi sam s seboj ali pa prosi prijatelja, da s teboj napravi intervju.

Pa začnimo z raziskovalnim intervjujem!

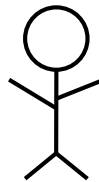
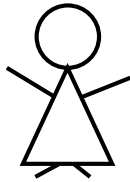
Srečno in uspešno!

PRVI DEL

Splošna vprašanja

Koliko ste stari?

Vaš spol je:

Koliko časa živiš v soseski oziroma njeni bližini?

Vprašanja na temo soseske

Kje v odprtem prostoru se srečujete s svojimi sosedi?
Kako pogosto?

Ali vam odprt prostor, kot so vrtovi, njive, travniki na drugi strani železnice predstavlja del soseske ali ne? Zakaj?

Vprašanja na temo soseske

Kje v odprtem delu soseske se najraje zadržujete?
Zakaj in s kom?

Katere servisne dejavnost, kot so trgovina, banka,
cvetličarna, slaščičarna ... obiščete največkrat in kolikokrat
na mesec? Katero pogrešate v svoji soseski?

Vprašanja na temo soseske

Ali se aktivno vključujete v aktivnosti v soseski, ki jih prebivalci sami organizirajo za izboljšanje bivanja?

DA **VČASIH** **NE**

V katere in zakaj?

Ali obiskujete aktivnosti v soseski, kot so »Kino med bloki«, »Pot dobrot«, »Urbano čebelarjenje« ..., ki jih prebivalci sami organizirajo za izboljšanje bivanja?

DA **VČASIH** **NE**

Bi kaj dodali?

TRETJI DEL

Zdaj pa si sam izmisli še dva vprašanja na temo soseske za tvojega sogovorca

1. vprašanje je:

Odgovor sogovorca:

2. vprašanje je:

Odgovor sogovorca:

Tri ključne besede o soseski

Kako bi v treh ključnih besedah opisali svojo sosesko?

Domača naloga predstavlja del ustvarjalne delavnice »Kakovost javnega prostora«, ki sodi v sklop sedmih tematskih raziskovalnih delavnic »Soseska, javni prostor in aktivna vloga prebivalcev«, ki jih na OŠ Danile Kumar organizira Urbanistični inštitut Republike Slovenije (UIRS) v sodelovanju z Muzejem za arhitekturo in oblikovanje (MAO) ter lokalno iniciativo Skupaj na ploščad! v okviru mednarodnega projekta Human Cities: Challenging the City Scale (Ustvarjalna Evropa 2014–2020).

Pripravili:

Nina Goršič, arhitektka

Matej Nikšič, arhitekt in urbanist

Biba Tominc, geografinja in pedagoginja, Urbanistični inštitut RS

Natalija Lapajne, kustosinja, Muzej za arhitekturo in oblikovanje – MAO

Damjana Zaviršek, arhitektka, lokalna iniciativa Skupaj na ploščad!

Blaž Jamšek, arhitekt in fotograf, lokalna iniciativa Skupaj na ploščad!

Ljubljana, november 2016